VALTIONEUVOSTON KANSLIA
STATSRÅDETS KANSLI

VNK/668/03/2016

Turvallisuujohtaja Jari Ylitalo
Valmiusyksikkö

19.4.2016

Eduskunta
Puolustusvaliokunta

Viite Asiantuntijakutsu; Puolustusvaliokunta / HE 44/2016 vp

Asia **Asiantuntijalausunto hallituksen esityksestä (HE 44/2016) laiksi asevelvollisuuslain muuttamisesta**

Asevelvollisuuslain muuttamista koskevan hallituksen esityksen (HE 44/2016) mukaan asevelvollinen voitaisiin määrätä vähintään kolmen kuukauden määräajasta poiketen kertausharjoitukseen tasavallan presidentin päätöksellä, jos kyse olisi sotilaallisen valmiuden kohottamiseen tarkoitetusta harjoituksesta ja Suomen turvallisuusympäristössä ilmenevä tarve sitä edellyttäisi. Tarvittaessa asevelvollinen voitaisiin määrätä harjoitukseen vaikka välittömästi. Turvallisuusympäristössä ilmenevä tarve voisi liittyä esimerkiksi Suomen lähialueilla järjestettävään epätavanomaiseen sotilaalliseen harjoitukseen tai muuhun luonteeltaan uhkaavaksi kehittyvään tilanteeseen. Päätökselle ei olisi aikarajaa, mutta se olisi peruutettava heti, kun Suomen turvallisuusympäristössä ilmennyt tilanne, jonka vuoksi harjoitus on järjestetty, sallii harjoituksen päättämisen.

Nykyisen lain 32 §:ssä säädetään kertausharjoitukseen määräämisestä. Kertausharjoitukseen kutsumista koskeva ehdotus koskee yksityisen kansalaisen lisäksi laajalti elinkeinoelämää ja koko yhteiskuntaa. Päätöksentekomenettely olisi hyvä järjestää siten, että siinä otetaan huomioon asian yhteiskunnallinen merkitys ja päätöksenteon kytkeytyminen parlamentaariseen vastuukatteeseen.

Ehdotuksen mukaan päätöksen tekisi tasavallan presidentti puolustusvoimista annetun lain 32 § 2 momentissa säädetyssä sotilaskäskyasian esittelyn järjestyksessä. Päätös tehtäisiin siten puolustusvoimain komentajan esittelystä ja komentaja myös varmentaisi päätöksen. Puolustusministerin olisi oltava läsnä esittelyssä ja lausuttava siitä käsityksensä. Pääministerillä olisi oikeus olla läsnä ja lausua asiasta käsityksensä. Puolustusministerin läsnäolovelvollisuus ja pääministerin läsnäolo-oikeus laajentavat parlamentaarista vastuukatetta. Tähän liittyy kysymys pääministerin läsnäolo-oikeudesta suhteessa läsnäolovelvollisuuteen.

Valtioneuvoston ohjesäännön mukaan ulko- ja turvallisuuspoliittisen ministerivaliokunnan on valmistelevasti käsiteltävä tärkeät ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa ja muita Suomen suhteita ulkovaltoihin koskevat asiat, näihin liittyvät tärkeät sisäisen turvallisuuden asiat sekä tärkeät kokonaismaanpuolustusta koskevat asiat. Valtioneuvostolain mukaan ulko- ja turvallisuuspoliittinen ministerivaliokunta voi kokoontua yhdessä tasavallan presidentin kanssa. Tasavallan presidentti tai pääministeri voi tehdä aloitteen kokouksen koolle kutsumisesta.

Puolustusvoimalain 32 § 3 momentin mukaan presidentti voi omasta aloitteestaan tai puolustusministerin esityksestä siirtää sotilaskäskyasian presidentin valtioneuvostossa ratkaistavaksi. Tätä säännöstä ei sovellettaisi nyt käsiteltävänä olevaan asevelvollisuuslain muutokseen, jolloin mahdollisuutta laajentaa parlamentaarista vastuukatetta tämän kautta ei synny.